

چتر بالای سر نوجوانان بزهکار چرا و چگونه؟ / نوجوانان؛ محکوم به رفتارهای ضداجتماعی

نوجوانان و جوانان در هر جامعه‌ای اصلی‌ترین بخش سرمایه انسانی آن به شمار می‌روند، ولی با این وجود این گروه بیشتر از سایر گروه‌های اجتماعی در معرض بزهکاری و بزه‌دیدگی قرار دارند. در حقیقت رفتارهای ضداجتماعی، رفتارهایی هستند که بهزیستی نوجوانان و جوانان را در معرض خطر قرار می‌دهند.

نوجوانان و جوانان در هر جامعه‌ای اصلی‌ترین بخش سرمایه انسانی آن به شمار می‌روند، ولی با این وجود این گروه بیشتر از سایر گروه‌های اجتماعی در معرض بزهکاری و بزه‌دیدگی قرار دارند. در حقیقت رفتارهای ضداجتماعی، رفتارهایی هستند که بهزیستی نوجوانان و جوانان را در معرض خطر قرار می‌دهند.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، در واقع به عقیده فعالان و متخصصان این حوزه از آنجایی که میزان خطرپذیری نوجوانان و جوانان نسبت به دیگر دوره‌های سنی بالاتر است، از این رو این گروه سنی گرایش بیشتری به رفتارهای ضداجتماعی تهدیدکننده‌ای مثل دزدی، پرخاشگری، گریز از مدرسه، فرار از خانه، نزاع فردی و جمعی، سرقت و مصرف سیگار پیدا می‌کنند.

با این وجود متأسفانه این روزها به علل مختلف برخی رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان را تهدید می‌کند، حال برای کنکاش در خصوص علت بروز این رفتارها، در ابتدا در گزارش میدانی به سراغ تعدادی از والدین رفتیم و بعد نظر کارشناسان این حوزه را جویا شدیم که در ادامه گزارش از منظران می‌گذرد.

خانواده‌ها دچار آشفتگی فراوانی شده‌اند

علی محمدی شهروند تبریزی که دارای دو فرزند در سنین نوجوانی است، در این باره در گفت‌وگو با فارس با بیان اینکه امروزه رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان در اکثر مواقع برای خانواده‌ها غیرقابل تحمل شده است، گفت: علت مهم آن برمی‌گردد به نقش خانواده‌ها که پدر و مادرها فرزندان خویش را به حال خود رها می‌کنند و این امر موجب گرایش آنها به انواع رفتارهای ضداجتماعی می‌شود و دیگر اینکه نداشتن تفریح سالم در اوقات فراغت است.

این شهروند می‌افزاید: در گذشته‌های نه چندان دور، فرزندان به والدین خویش احترام می‌گذاشتند و حرف آنها را گوش می‌کردند و در این ارتباط نیز کمتر دچار اشتباه می‌شدند اما امروزه وضع به کلی فرق کرده و خانواده‌ها دچار آشفتگی فراوانی شده‌اند.

رحیم کرمی، دیگر شهروند ساکن در شهر جدید سهند نیز در این خصوص در گفت‌وگو با گزارشگر فارس؛ بی‌توجهی و بی‌تفاوتی پدرها و مادرها نسبت به کارهای فرزندان را مهم‌ترین علل رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان بیان می‌کند و یادآور می‌شود: وقتی کودک و نوجوانی ساعت‌ها بدون کنترل خانواده با شبکه‌های اجتماعی و مجازی باشد، بدون شک زمینه برای انواع بزهکاری‌ها و انحرافات این قشر فراهم خواهد شد.

وی در ادامه در پاسخ به این سوال که چگونه می‌توان از بزهکاری نوجوانان در جامعه جلوگیری کرد، تصریح کرد: خانواده‌ها باید رفتار فرزندان خود را در هر شرایطی در محیط خانه و حتی خارج از خانه کنترل کنند و برای تربیت صحیح آنها کم نگذارند.

م. حسینی، مادر سه فرزند ساکن در کوی خیابان قدس نیز در این ارتباط در گفت‌وگو با خبرنگار فارس می‌گوید: به عقیده من مهم‌ترین دلیل بزهکاری نوجوانان در این روزها را می‌توان به خاطر کم‌رنگ شدن دین و اصول اخلاقی در بین خانواده‌ها دانست.

این شهروند ادامه می‌دهد: دوری والدین از همدیگر و به ویژه افزایش طلاق در دهه‌های اخیر نیز موجب شده که نوجوان در معرض تهدید قرار گیرند و در همین راستا برای جلوگیری از خطرات، والدین باید از همان دوران کودکی به تربیت درست فرزندان خود توجه داشته باشند.

از سویی از صحبت‌ها و دیدگاه‌ها و والدین می‌توان این‌گونه برداشت کرد که نقش خانواده‌ها در کاهش و افزایش انواع رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان در جامعه بسیار تعیین‌کننده بوده و در واقع به باور آنها علل اصلی بزهکاری نوجوانان برخورد والدین و تربیت آنها بوده است.

تورج هاشمی، استاد گروه روان‌شناسی دانشگاه تبریز هم در تحقیقی به کمک دو نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه‌های علوم اعصاب‌شناسی و روان‌شناسی با بررسی نقش عوامل فردی، خانوادگی و همسالان در پیش‌بینی رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان به این نتیجه رسیدند که نوجوانان و جوانان بیشتر از سایر گروه‌های اجتماعی در معرض رفتارهای ضداجتماعی پرخطر قرار می‌گیرند که این رفتارها به دو گروه تقسیم می‌شوند، گروه اول شامل رفتارهایی می‌شوند که بروز آنها سلامت فرد را به خطر می‌اندازد و گروه دوم رفتارهایی هستند که سلامت و تندرستی دیگر افراد جامعه را تهدید می‌کنند.

به گفته این محقق از آنجایی که میزان خطرپذیری نوجوانان و جوانان نسبت به دیگر دوره‌های سنی بالاتر است، از این رو این گروه سنی گرایش بیشتری به این نوع رفتارها دارند. از جمله رفتارهای ضداجتماعی که برای دیگران تهدیدکننده‌اند، رفتارهایی مثل دزدی، پرخاشگری، گریز از مدرسه، فرار از خانه و... هستند و از جمله رفتارهای دیگری که برای خود فرد خطرناک هستند هم می‌توان به مصرف دخانیات و اموری از این دست اشاره کرد.

این استاد رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان در ادامه با تاکید بر اینکه برای تحقق سرمایه انسانی و حفظ آن، یکی از مهم‌ترین اقدامات، مهار بزهکاری و جرم است، چراکه تهدیدکننده جدی سرمایه اجتماعی و سلامت جامعه است، معتقد است: این دغدغه‌ها زمانی جدی‌تر می‌شوند که بدانیم نوجوانان و جوانان که اصلی‌ترین بخش سرمایه انسانی هر جامعه به شمار می‌روند، بیشتر از سایر گروه‌های اجتماعی در معرض بزهکاری و بزه‌دیدگی قرار دارند.

آمار جرایم محدوده سنی 12 تا 25 سالگی در جهان رو به رشد است

به گفته وی در این راستا، طبق بررسی‌های عملی آمده در بیشتر کشورهای جهان، آمار جرایم و بزهکاری متوجه جوانان، به ویژه در سنین 12 تا 25 سالگی همچنان رو به رشد است.

نعیمه ماشینی‌عباسی، پژوهشگر حوزه علوم اعصاب‌شناسی نیز در این باره می‌گوید: طبق آمارهای سازمان بهداشت جهانی، انواع آسیب‌های روانی-اجتماعی در اغلب جوامع به طور نگران‌کننده‌ای رو به افزایش است، اختلالات روانی، وابستگی‌های دارویی و رفتارهای ضداجتماعی و بزهکاری به ویژه در نسل جوان روندی صعودی در جهان پیدا کرده است.

به گفته وی، در توصیف افراد ضداجتماعی به ویژگی‌های متنوعی اشاره شده است، اما در بهترین حالت می‌توان عنوان کرد که این افراد از دل‌بستگی عمیق به دیگران برخوردار نبوده و در روابط بین فردی، علاقه‌ای به ابراز مهرورزی و وفاداری نسبت به دیگران نشان نداده و رفتارهای فاقد انگیزش کافی و بی‌هدف، به وفور در آنها نمایان شده و از طرفی، رفتار تکانشی و ناتوانی برای یادگیری یا بهره‌برداری از تجربه، در اشکال مختلف ظاهر می‌شود.

این محقق می‌افزاید: این افراد دارای روابط بین فردی آشفته بوده و فقدان وجدان و پشیمانی برای رفتار غیرمسئولانه دارند، واکنش‌های انحرافی نسبت به تنبیه و شرطی شدن نسبت به تنبیه نیز در حد وفور در بین این‌گونه افراد به وقوع می‌پیوندد.

وی تاکید می‌کند: در تبیین علل ظهور رفتارهای ضداجتماعی، برخی نظریه‌پردازان به طور غیرمستقیم بر نقش عامل جامعه‌پذیری تاکید دارند. در این میان، خانواده به عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماعی، اساس تشکیل جامعه و حفظ روابط انسانی را برعهده دارد و به سخن دیگر چنین عنوان شده است که در شکل‌گیری رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی، ماهیت و کیفیت ارتباطات درون خانوادگی نقش اساسی ایفا می‌کند. در این راستا برخی نظریه‌پردازان بر مفهوم سرمایه اجتماعی تاکید کرده‌اند، این پدیده حاصل ترکیب کمیت و کیفیت روابط بین والدین و فرزندان است که سرمایه اجتماعی خانواده را به وجود می‌آورد.

بزهکاری نوجوانان یکی از مشکلات عمده هر اجتماعی است

معصومه جداری، فعال روان‌شناسی؛ شناختی و اجتماعی گسترده همراه است، به دلیل خودمحوری و عدم درک صحیح نوجوانان از رفتارهای خود، مرحله مهمی برای شروع رفتارهای پرخطر محسوب می‌شود.

وی در ادامه با بیان اینکه شخصیت فرد در مرحله کودکی، نوجوانی و جوانی شکل می‌گیرد و اگر تکوین شخصیت به شکلی همراه با اعمال مجرمانه باشد، دیری نخواهد گذشت که او به صورت یک فرد پرخطر بار آمده و مشکلاتی برای جامعه ایجاد خواهند کرد، یادآور شد: بزهکاری نوجوانان یکی از مشکلات عمده هر اجتماعی است که جامعه برای جلوگیری از ارتکاب جرم یا درمان آن باید امکانات مادی و نیروی انسانی زیادی در اختیار بگیرد و یکی از راه‌های کاهش آسیب‌های اجتماعی، انجام پژوهش‌های علمی است.

به گفته این پژوهشگر، هیچ رفتاری بدون مقدمه بروز نمی‌کند، بلکه معلول چندین عامل زمینه‌ساز است. رفتارهای نابهنجار نوجوانان نیز از این قاعده مستثنی نیستند. از این رو، شناخت عوامل دخیل در این پدیده نیز می‌تواند به حفظ و سلامت جامعه کمک کرده و جهت امور تشخیصی و نیز برنامه‌های اصلاحی و پیشگیرانه بزهکاری نوجوانان استفاده کرد.

بنابراین، نظر به اهمیت و نقش سلامت جسمانی و روانی نوجوانان هر جامعه در آینده آن جامعه، شناخت عوامل مؤثر بر رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان و فراهم آوردن زمینه رشد فردی و اجتماعی نوجوانان ضروری به نظر می‌رسد.

گزارش از: موسی کاظم زاده